

Öğrenci B:

Lee ve Wang'ın *One Quarter of Humanity* adlı çalışmasındaki argümanı sağlam ve ikna edici buldum. Argüman demografik olmasına rağmen, yazarların kullandığı istatistik göze çarpıcı nitelikte, dolayısıyla okuyucuyu birbirinden önemsiz bir sürü korelasyon katsayısı [raporu] içinde boğmuyor. Argüman zaman zaman teleolojiye kayıyor, Çin'i kayırıyor ve istatistiğe aşırı dozda yaslanıyor (ayrıntılar aşağıda) olsa da, dayandığı başlıca noktalar ikna edici bir biçimde, istatistiki veriler ışığında ortaya konuyor. Geniş ölçekli tarih konusuna istatistiksel yöntemle yanaşmak hep tartışmaya çok açık, gayri-ciddi bir tonda algılanırken, kitabın verdiği şu mesaj iç rahatlatıcıydı: istatistik bu ölçekte tarih söz konusu iken de 'anlamlı' olabilir. Metodolojik açıdan bu kitabın benim için en çarpıcı yanı, birbirinden son derece farklı kültürler ile karşılaştırmalı tarihin nasıl yapılabildiğine dair, aynen Pomeranz'ın *The Great Divergence*'inin tarzında, bir örnek olmasıdır. Lee ve Wang, Malthus'un bir iddiasını, Çin'in nüfusunun Batı'da kullanılan "önleyici" tedbirlerle kontrol edilmek yerine "pozitif" tedbirlerle kontrol edildiği iddiasını çürütmüştür; böylelikle de demiş oluyor ki Malthus iki kültürü karşılaştırmak için yanlış 'öğeler' seçmiş. Lee ve Wang'ın argümanlarının bir çoğu aslında bu mesajı vermeye adanmış: karşılaştırmada doğru öge, toplumsal olan ögedir, bu da toplumda kararları kim veriyor ona bağlıdır, örneğin Batı'da bu öge bireyken, Doğu'da aileler ve cemaatlerdir. Yakın bir olgu olan, kültürleri karşılaştırmak için doğru 'izgeleri' [spektrum?] seçme olgusu da baş gösteriyor. Lee ve Wang, analizleri için pozitif-önleyici tedbirler izgesi yerine, farklı aile tipleri izgesi (bir uçta Batılı aileler diğer uçta Doğulu aileler olmak üzere (5)) ve "Doğu ve Batıda toplumsal örgütlenmeyi ve davranışı hem karşılaştırabilecek hem açıklayabilecek evrensel bir izge" (146) kullanıyorlar, başka bir deyişle Doğu'da kolektivizm ve Batı'da bireycilik diyorlar. Yazarların analizi, bu izgelerin doğru izge olduğunu ve yanlış olan izgede (pozitif-önleyici tedbirler) her iki toplumun da benzer bir çizgiye oturduğunu göstermeye adanmış. Bu analiz, Pomeranz'ın Doğu ile Batı'nın birçok izgede eşit durumda olduğu ama bazılarında ise (ekonomik, teknolojik, parasal) eşit durumda olmadığı argümanına benziyor. Her iki vakada da argüman, karşılaştırmalı bir soruyu cevaplarken birtakım izgelerin yetersizliğini ve birtakım diğerlerinin de önemini işaret ediyor. Doğru karşılaştırma öğelerini belirlemek ve farklı izgelerin önemini netleştirmek oldukça etkileyici bir analize olanak veriyor. Lee ve Wang evlilikte bebek öldürme ve doğurganlık oranının rolünü ve demografik kararların kolektif doğasını inceleyerek Çin'de önleyici tedbirlerin yaygınlığına ve baskınlığına işaret ediyor, ve aynı zamanda yiyecek arzı ile

doğurganlığa dair ekonomik göstergelerin korelasyonunu inceleyerek de Çin’de pozitif tedbirlerin yaygın olmadığına işaret ediyor. İlginç nokta şu ki, Çin’de de önleyici tedbirler yaygındı, ama bunlar Malthus’un bahsettiği Batı’daki önleyici tedbirlerle taban tabana zıttı. [Bir sonraki cümlede zorlandım, çünkü pek de net değildi anlatım. Çevirime güvenmiyorum. →] Bir tarafta Batı’daki bireyci evlilik seçimleri: geç evlilik ve yüksek doğurganlık, erkeklerin erken ve evrensel evliliği, ve bireysel statüyü optimize etmek için alınan rasyonel karar, diğer tarafta Doğu’daki kollektif evlilik seçimleri: düşük doğurganlıkla erken evlilik, kadınların erken ve evrensel evliliği, ve kollektif statüyü optimize etmek için alınan rasyonel karar. Pomeranz gibi, Lee ve Wang de gösteriyor ki geleneksel karşılaştırma düzeyinde, Batı ve Doğu şaşırtıcı biçimde birbirine çok benziyor. Doğu -Batı farkı, benzerliğin ortaya çıkış biçiminde yatıyor, örneğin burda bu biçim önleyici tedbirlerin gerçekleştirilmesindeki farklarda yatıyor. Yazarların argümanı bir taraftan kafamızda yer etmiş, Çin’e dair birtakım negatif ve yanıltıcı, düşüncelerimize kuşkuyla yaklaşmamızı sağlarken, (bana öyle geliyor ki) diğer taraftan genel itibarıyla Malthusyan bir argümanın elini güçlendiriyor, diğer bir deyişle demiş oluyor ki engelleyici ve pozitif tedbirler gerçekten de nüfus kontrolü için başlıca iki evrensel kaynaktır. Bir de böyle derken Batı’dan toplanan bulgulara Çin’den gelenleri eklemiş oluyor. Malthus Çin’de hangi tedbirlerin kullanıldığıyla ilgili tespitinde ve önleyici tedbirlerin kapitalizmle bağlantısı olduğu fikrinde yanılmıştı, ama Lee ve Wang’in analizinden Malthus’un teorisinin genelleştirilmiş bir versiyonu çıkıyor, hem de Batıyı kayırır gözükmekten daha da arınmış olarak. Bu çerçeveden bakıldığında, ilginç olan birşey var. Malthus, geçerli olan bir fikre, ‘tedbirler’ fikrine, artık geçersiz olan bir Batı-Doğu karşılaştırması ile ulaştı. Pomeranz’da da olduğu gibi, *One Quarter of Humanity* ‘de, gerçek ve dikkatli bir karşılaştırmalı tarihin etkinliğini ve potansiyel faydasını görüyoruz. Ayrıca, Lee ve Wang’in bu karşılaştırmalı çalışmasına benzer çalışmaların, tarihî gerçeklermişcesine süregelmiş olan birtakım söylenceleri uzaklaştırmak için ne kadar gerekli olduğunu gördüm. Yazarlar, Çin’in Batı’dan daha yüksek doğurganlığı olduğunun, erken evliliklerin orada daha yaygın olduğunun, ve orada Batı’dan daha büyük ölüm oranı olduğunun doğru olmadığını istatistikî verilerle (örneğin doğurganlık oranları grafikleri (87))ortaya koyuyorlar. Bu fikirler öyle fikirler ki iki yüzyıldır Batı’nın Çine ilişkin temel fikirlerini oluşturacak şekilde nakledilegelmişlerdir. Benim tarihî gerçek olarak bellediklerimin apaçık temelsizliği beni düşündürüyor, diyorum acaba Batılı olmayan diğer kültürlerle ilişkin kabul ettiğim hangi başka doğru olmayan ‘gerçekler’ ondokuzuncu yüzyılda

sosyal teoride yapılan varsayımlarının bir sonucu Bu övgüler bir yana, metin hakkında ek değerlendirmeler de gerekli. Zaten oldukça kısa olsa da, kitap daha kısa da olabilirdi. Lee ve Wang argümlerini birkaç kere tekrarlıyor ve özetliyorlar; sanırım daha iyi düzenlenmiş sonuca doğru yürüyen bir metin (sonuçların birçok defa tekrarlanmasındansa) argümanı daha ikna edici yapabilirdi. Yazarlar zaman zaman oldukça sabit fikirliler, ki bu durum onların tarihçi olarak objektiflik otoritelerini zayıflatıyor. Öyle ki bir bakıyorsunuz yirminci yüzyıl Komünist aile planlama sistemini yanlış sosyal teorik varsayımlar olarak alırlarken, bir bakıyorsunuz bu sistemin nihai sonuçlarını övüyorlar, hem de Angie'nin de belirttiği gibi sistemin nasıl uygulandığı üzerinde pek de fazla kafa yormadan. Kuvvetli bir Çin taraflılığı da aşık, örneğin metindeki bu uzun bir parçada (135) Batılı ve Çin nüfus kontrolünün objektif bir skalada eşitliğini gayretle öne sürerken olduğu gibi. Bu tip bariz önyargılar ve sabit fikirler argümana pek bir şey katmıyor. Ayrıca Pomeranz'ın kitabına kıyasla, Lee ve Wang'ınki [tarihi olaylara] zaman zaman oldukça teleolojik yaklaşıyor. Batı bireyseliğinin ve Çin kolektivizminin nüfus kontrolü için iki yüzyıldır oynadığı rol bazen sanki binyıllık geleneğin ürünüymüşcesine lanse ediliyor [bu cümlede bir kısım çeviri dışı bırakıldı, tam tercümesini düşünemedim: →despite some credos to the contrary]. Lee ve Wang uzun vadeli faktörlere Pomeranz'dan çok daha fazla dikkat çekiyor, ve bunu yaparken de Batı ve Çin vakalarına Pomeranz'ın kaçındığı (ve aslında yenmeye çalıştığı) kaçınılmazlık hissini yansıtıyor. Genel olarak, Lee ve Wang bazı başlıca istatistiklere ve uzun vadeli eğilimlere odaklanırken New Economic History (Yeni Ekonomik Tarih) [akımının] diğer temsilcilerini takip ediyor, ama büyük olasılıkla diğer tarihçilerin daha küçük, kısa vadeli analiz yapılarıyla bulduklarını kaçırmak pahasına.